

Häusler, Heuwiesen, ‚Droffenmaa‘ & ‚Kreiterfraa‘

› Historische Lebensbilder an der Alten Salzstraße ‹

gefördert durch:
Ziel3 Kleinprojektfond

s podporou:
fondu malých projektů CÍL3

Domkáři, horské louky, ‚kořenáři‘ & ‚kořenářky‘

› Historické obrázky ze života na Staré solné stezce ‹

Zum Projekt

Lebensbilder an der Alten Salzstraße um 1900

Alte Salzstraßen sind alte Handelswege, sie sind die Lebensadern einer Region, durch sie geschieht nicht nur der Warenaustausch, sondern auch Kulturaustausch.

Im Projekt zeigen drei Projektbeteiligte entlang der Alten Salzstraße zwischen Halle und Prag jeweils einen speziellen Ausschnitt

historischer Lebensbilder ihrer Region.

In der Miniatursammlung ‚Klein-Erzgebirge‘ steht die Darstellung des Lebens und Wirkens der ländlichen Bevölkerung des Erzgebirges und deren Anteil an der Entwicklung der Bergwiesen ergänzend zu den ausgestellten Gebäude-Miniaturen im Vordergrund des Projektes.

O projektu

Obrázky na Staré solné stezce kolem roku 1900

Staré solné stezky jsou staré obchodní cesty, jsou životními tepnami regionu, na nich probíhá nejen obchod, výměna zboží, ale také kulturní život.

Tři účastníci projektu připravili obrázky ze života svého regionu podél Staré solné stezky z Halle do Prahy a představí nám historii života na venkově.

Sbírka miniatur ‚Klein-Erzgebirge‘ se soustřeďuje na život a působení venkovského obyvatelstva a jeho podíl na vývoji a pěstování horských luk.

Im Erzgebirge heißt es: ‚Alles kommt vom Bergbau her‘. Das liegt auf der Hand, wenn es um alte bergbauliche Anlagengeht, doch das gesamte Erscheinungsbild der Landschaft veränderte sich infolge des Aufkommens und des Rückgangs des Bergbaus über die Jahrhunderte. Der dichte Urwald des Erzgebirges wurde durch Rodung fast ganz beseitigt. Der Bergbau verschlang gewaltige Mengen an Holz, sowohl als Grubenholz, als auch als Brennstoff. Die Bevölkerungszahl wuchs

enorm an. Um die Menschenmassen zu ernähren, wurde bis hinauf in die höheren Lagen des Erzgebirges Ackerbau betrieben. Feuchte Flächen und steile Hänge wurden als Wiesen genutzt. Eine Klimaabkühlung vom 15. bis zum 17. Jahrhundert führte dazu, dass der Ackerbau in den höheren Lagen aufgegeben werden musste, so erhöhte sich der Anteil der Wiesen, die zum Teil als Weide und zum Teil zum Heumachen genutzt wurden.

(Bildquelle: Bundesarchiv, Foto: Hans Quaschinsky, Rehefeld, 1953)

V Krušných horách se říká: ‚Všechno pochází z hornictví‘. To je nasnadě, jednali se o havířské areály, ale celkový vzhled krajiny se s rozkvětem a pak zas úpadkem hornictví v průběhu staletí měnil.

Hustý prales Krušných hor téměř zmizel v důsledku kácení, hornictví spolykalo obrovská množství dřeva – ať už pro samotné šachty nebo jako palivo. Obyvatelstva enormně přibývalo, a aby je bylo možno uživit,

rozvívjelo se zemědělství i v samotných horských oblastech. Mokřiny a prudké svahy se využívaly jako louky. Ochlazení klimatu v období mezi 15. a 17. stoletím vedlo k tomu, že obdělávání půd obyvatelé

v horských polohách vzdali a tím vzrostl podíl luk, které se zčásti používaly jako pastviny, zčásti k produkci sena.

Die ländliche Bevölkerung des Erzgebirges bestand im Wesentlichen aus vier Bevölkerungsgruppen: den Bauern, den Gärtnern, den Häuslern und den Hausge nossen.

Die Vorfahren der Bauernfamilien kamen als Siedler in das Erzgebirge, ihnen wurde das Land in ‚Hufen‘ zugewiesen. Sie bauten sich einen Hof und betrieben Ackerbau und Viehzucht.

‚Gärtner‘ waren häufig nicht erbende Geschwister aus den Bauernfamilien, die sich ein Stück des elterlichen Landes abtren-

nen durften – eben für ein Haus und einen Garten. Häufig hatten sie auch eine Heuwiese für 1 ‚Fuder‘ Heu dazu erhalten.

Die ‚Häusler‘ sind Dorfbewohner ohne eigenes Land. Ihre Vorfahren waren zum Beispiel Bergleute, die sich von ihrem Lohn ein kleines Haus bauen konnten und die deshalb im Ort blieben, auch wenn die ertragreichen Bergwerke sich an andere Orte verlagerten.

Das Leben im Erzgebirge war karg. Besonders die Familien der Gärtner und Häusler hatten oft mehrere

Nebeneinkommen, um sich über Wasser zu halten. Neben dem Spielzeugmachen und der Herstellung von Klöppelspitze war das ‚Heumachen‘ im Sommer ein wichtiger Nebenerwerb für die Häuslerfamilie. Auch die Kinder und die Großeltern halfen beim Heuwenden und Heueinfahren mit.

(Bildquelle: Erbgemeinschaft Anton Günthers)

Venkovské obyvatelstvo Krušných hor tvořily čtyři skupiny: sedláci, drobní rolníci, domkáři a podomci. Předkové selských rodin přišli do Krušných hor jako osadníci, dostali půdu přidělenou v ‚lánech‘, vybudovali si své dvory, obdělávali půdu a chovali dobytek.

‚Drobní rolníci‘ bývali často potomci ze selských rodin bez dědičných práv, kteří si směli oddělit část rodičovského majetku – právě tolik, aby si mohli postavit dům a založit zahrádku. Někdy k tomu dostali i korec louky, aby měli seno.

‚Domkáři‘ byli obyvatelé vesnice bez vlastní půdy. Jejich předkové byli například havíři, kteří si z výdělků mohli postavit vlastní dům, a tak zůstali v místě, i když dolování v jejich vsi skončilo a přemístilo se jinam. V Krušných horách se žilo skromně. Zvláště rodiny

maloročníků a domkářů mívaly několik dalších vedlejších zaměstnání, aby se vůbec užívaly. Vedle hračkářství nebo paličkování to v létě byla ‚sena‘, která byla důležitým přivýdělkem pro rodiny domkářů. Při obracení a sklizení sena pomáhali i prarodiče a děti.

Das kräuterreiche Bergwiesenheu wurde ab Mitte des 19. Jahrhunderts über erschlossene Straßen bis nach Dresden, Freiberg, Most (Brüx) oder Teplice (Teplitz) gehandelt, um die unzähligen Pferdefuhrwerke der wirtschaftlich aufstrebenden Städte zu versorgen.

(Bildquelle: Deutsche Fotothek, Foto: Walter Möbius, Zinnwald-Georgenfeld)

Seno z horských luk plné voňavých bylin se od poloviny 19. století prodávalo a dováželo po nově zbudovaných cestách do Drážďan, Freibergu, Mostu nebo Teplic, a v těchto hospodářsky vzkvétajících městech jim nespočetné formanské firmy krmily své koně.

